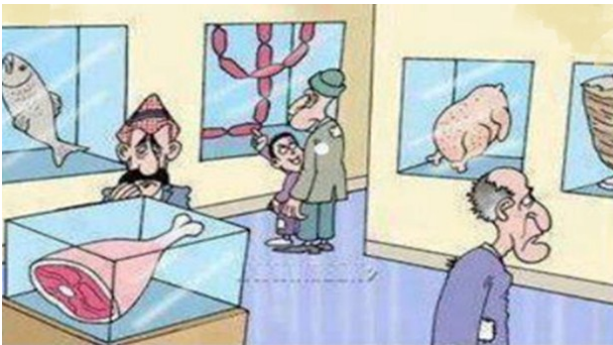


سهم انواع گوشت در سبد مصرفی خانوارهای ایرانی سال‌های ۱۳۵۶ تا ۱۳۹۲



شکوفه قصوری و عبدالحمید حقیقی

❖ مقدمه

از آنجا که بیش‌ترین غذای مصرفی انسان‌های اولیه گوشت شکار بوده است، لذا برنامه‌ی غذایی آن‌ها، حاوی پروتئین و املاح بسیار زیادی بوده است. آن‌ها عمدتاً گوشت، سبزی و میوه می‌خوردند، در نتیجه قدی بلند و استخوان‌هایی قوی داشتند و قد آن‌ها از نسل‌های بعدی که کشاورز بودند، ۱۵ سانتی‌متر بلندتر بود. در سال‌های اخیر که تنوع غذایی رعایت می‌شود قد افراد به حالت طبیعی برگشته است و جوامعی که منابع پروتئینی و گوشت بیش‌تری را مصرف می‌کنند، بلند قدتر هستند.

با توجه به طیف گسترده‌ی کالاهای دارای پروتئین در این بخش و عدم امکان پرداختن به تک‌تک آن‌ها، در این مقاله برای تحلیل بهتر از سه عنوان کلی گوشت قرمز و گوشت مرغ و گوشت ماهی استفاده می‌شود.

همچنین با توجه به اهمیت گوشت در حفظ سلامتی مردم، این گروه کالایی همواره سهم بزرگی در سبد مصرفی خانوار داشته است. به‌منظور بررسی روند مصرف اقلام اشاره شده در دهه‌های مختلف، اطلاعات سال‌های ۱۳۵۶، ۱۳۶۶،

۱۳۷۶، ۱۳۸۶ و ۱۳۹۲ طرح هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی مرکز آمار ایران استفاده شده است. در ابتدا سهم انواع گوشت در سبد هزینه‌های خانوار در سال‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است.

❖ سهم هزینه انواع گوشت در سبد خانوار

در طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار مرکز آمار ایران، انواع گوشت خریداری و مصرف‌شده توسط خانوار مورد پرسش قرار می‌گیرد.

با توجه به اطلاعات به‌دست آمده از طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار، سهم هزینه‌ی انواع گوشت در سبد هزینه‌ی کل یک خانوار روستایی نسبت به یک خانوار شهری بیش‌تر است.

در مناطق شهری سهم هزینه‌ی انواع گوشت در سبد هزینه‌ی خانوار در سال ۱۳۵۶، ۸/۷۸ درصد است که افزایشی ۱/۸ برابری در سال ۱۳۶۶ داشته است. پس از آن در دهه‌های بعدی شاهد کاهش این سهم در سبد خانوار هستیم. در سال ۱۳۹۲ سهم هزینه‌ی انواع

گوشت در سبد هزینه‌ی کل خانوار ۵/۸۴ درصد است.

در مناطق روستایی سهم هزینه‌ی انواع گوشت در سبد هزینه‌ی خانوار در سال ۱۳۵۶، ۱۱/۶۱ درصد است که در سال ۱۳۶۶ (مشابه مناطق شهری ولی نه به اندازه‌ی مناطق شهری) این سهم به ۱۴/۷۷ درصد افزایش یافته است. پس از آن در دهه‌های بعدی شاهد کاهش این سهم در سبد خانوار هستیم. در سال ۱۳۹۲ سهم هزینه‌ی انواع گوشت در سبد هزینه‌ی کل خانوار ۹/۰۷ درصد است.

با توجه به تغییرات مشاهده‌شده در سهم انواع گوشت در سبد کل خانوار، اکنون نوبت به بررسی تغییرات مقدار انواع گوشت مصرفی توسط خانوار در سال‌های مذکور هستیم.

❖ مقدار مصرف انواع گوشت در یک خانوار ایرانی

برای آنکه بتوانیم با دقت بالاتری این گروه کالایی را بررسی کنیم، سه گروه عمده‌ی گوشت دام، گوشت پرندگان و گوشت حیوانات دریایی در سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۹۲ مورد

شکوفه قصوری رئیس گروه آمارهای اقتصادی خانوار، دفتر جمعیت، نیروی کار و سرشماری مرکز آمار ایران است.

عبدالحمید حقیقی کارشناس آمارهای حمل و نقل هوایی، دفتر صنعت، معدن و زیربنایی مرکز آمار ایران است.

جدول ۱- سهم هزینه انواع گوشت در سبد هزینه خانوارهای شهری و روستایی سال‌های ۱۳۵۶-۱۳۹۲ (درصد)

سال	سهم (درصد)	
	شهری	روستایی
۱۳۵۶	۸/۷۸	۱۱/۶۱
۱۳۶۶	۱۵/۷۴	۱۴/۷۷
۱۳۷۶	۷/۲۵	۹/۲۴
۱۳۸۶	۵/۵۱	۸/۹۷
۱۳۹۲	۵/۸۴	۹/۰۷

مأخذ داده‌ها: مرکز آمار ایران، طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای شهری سال‌های ۱۳۵۶-۱۳۹۲

بررسی قرار گرفت.

لازم به ذکر است که مقدار کالاهای خوراکی در دهه‌ی ۵۰ در دسترس نبوده و امکان بررسی مقدار انواع گوشت در سال ۱۳۵۶ امکان‌پذیر نبود.

در مناطق شهری روند مصرف انواع گوشت در سال‌های ۱۳۵۶ الی ۱۳۹۲ نوسان داشته است. البته روند آن را می‌توان کاهش‌ی ارزیابی نمود. به طوری که از ۲۰۳ کیلوگرم مصرف سالانه‌ی یک خانوار در سال ۱۳۶۶ به ۱۱۲ کیلوگرم در سال ۱۳۹۲ کاهش یافته است.

در مناطق روستایی عکس وضعیت مناطق شهری مشاهده می‌شود. روند کلی در مناطق روستایی افزایشی است و از ۸۳ کیلوگرم در سال ۱۳۶۶ به ۱۲۸ کیلوگرم در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است. افزایش مصرف گوشت که یک کالای لوکس برای خانوارهای روستایی محسوب می‌شود، بهتر شدن

وضعیت درآمدی خانوارهای روستایی را نشان می‌دهد.

در صورتی که مقدار مصرف سالانه گوشت خانوارها را در سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۹۲ به تفکیک انواع گوشت در سه گروه عمده گوشت دام، گوشت پرندگان و گوشت حیوانات دریایی مورد بررسی قرار دهیم، نتایج طبق جدول ۳ به تفکیک مناطق شهری و روستایی قابل بررسی است.

در مناطق شهری مشاهده می‌شود که مصرف سالانه گوشت دام یک خانوار از ۱۱۱ کیلوگرم در سال ۱۳۶۶ به ۲۹ کیلوگرم در سال ۱۳۹۲ کاهش یافته است. مصرف سالانه‌ی گوشت پرندگان یک خانوار هر چند در دهه‌های مختلف نوساناتی داشته ولی در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۶۶ تغییر چندانی نشان نمی‌دهد. مصرف سالانه‌ی گوشت حیوانات دریایی نیز از حدود ۲۰ کیلوگرم در سال ۱۳۶۶ به ۱۲ کیلوگرم در سال ۱۳۹۲ کاهش یافته است.

در مناطق روستایی مشاهده می‌شود که مصرف سالانه‌ی گوشت دام یک خانوار از ۵۱ کیلوگرم در سال ۱۳۶۶ به ۳۵ کیلوگرم در سال ۱۳۹۲ کاهش یافته است. مصرف سالانه‌ی گوشت پرندگان یک خانوار روندی صعودی داشته و از ۲۲ کیلوگرم در سال ۱۳۶۶ به حدود ۸۳ کیلوگرم در سال ۱۳۹۲

جدول ۲- مقدار مصرف سالانه‌ی انواع گوشت یک خانوار شهری و روستایی در سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۶۶ (کیلوگرم/گرم)

سال	شهری	روستایی
۱۳۶۶	۲۰۲۹۰۵	۸۳۱۳۳
۱۳۷۶	۱۲۵۹۹۰	۹۸۹۹۸
۱۳۸۶	۱۴۶۲۰۷	۱۶۵۳۵۵
۱۳۹۲	۱۱۲۱۷۸	۱۲۷۸۱۷

مأخذ داده‌ها: مرکز آمار ایران، طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۹۲

افزایش یافته است. مصرف سالانه گوشت حیوانات دریایی توسط یک خانوار در سال ۱۳۶۶ نسبت به سال ۱۳۹۲ تقریباً ثابت مانده است.

با توجه به اینکه در جدول ۳ به مصرف انواع گوشت یک خانوار پرداختیم و شاهد نوساناتی در سال‌های مورد بررسی بودیم، اکنون با سرانه نمودن مقدار مصرف خانوارها تغییرات سرانه‌ی مصرف انواع گوشت در جدول ۴ مشاهده می‌شود.

پس از سرانه نمودن اطلاعات انواع گوشت یک خانوار در جدول ۴، ملاحظه می‌شود که نوسانات بسیار زیادی که در دهه‌های مختلف برای انواع گوشت مصرفی خانوارها مشاهده شد، در اینجا کم‌تر شده است.

❖ نتیجه‌گیری

در مناطق شهری و روستایی سهم هزینه‌ی انواع گوشت در سبد هزینه‌ی خانوار در سال ۱۳۵۶ به ترتیب حدود ۹ و ۱۲ درصد است که این سهم در سال ۱۳۹۲ به حدود ۶ و ۹ درصد کاهش یافته است.

در مناطق شهری مصرف سرانه گوشت دام در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۶۶ تقریباً به یک سوم کاهش یافته است. در مقابل مصرف سرانه‌ی گوشت پرندگان ۳۹ درصد افزایش یافته است. همچنین مصرف سرانه‌ی گوشت حیوانات دریایی نیز نزدیک به ۱۳ درصد کاهش یافته است.

در مناطق روستایی مصرف سرانه‌ی گوشت دام در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۶۶ تغییری نداشته است. در مقابل مصرف سرانه‌ی گوشت پرندگان و گوشت حیوانات دریایی به ترتیب ۵/۵ و ۱/۴ برابر شده است.

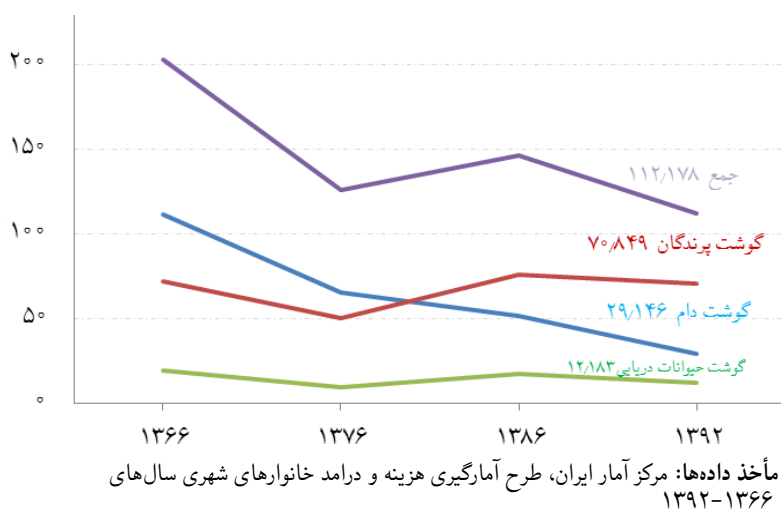
برایند تغییرات مصرف سرانه‌ی انواع گوشت، کاهش ۲۲ درصدی در مناطق شهری و افزایش ۲/۲ برابری را در مناطق روستایی نشان می‌دهد. افزایش مصرف گوشت که یک کالای لوکس برای خانوارهای روستایی

جدول ۳- مقدار مصرف سالانه انواع گوشت یک خانوار شهری و روستایی در سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۹۲ (کیلوگرم/گرم)

سال	شهری			روستایی		
	جمع	گوشت دام	گوشت پرندگان	جمع	گوشت دام	گوشت پرندگان
۱۳۶۶	۲۰۲۹۰۵	۱۱۱۳۴۱	۷۱۹۲۴	۸۳۱۳۳	۵۱۰۳۴	۲۲۰۴۲
۱۳۷۶	۱۲۵۹۹۰	۶۵۴۶۶	۵۰۴۷۷	۹۸۹۹۸	۴۶۹۲۱	۴۳۵۹۶
۱۳۸۶	۱۴۶۲۰۷	۵۲۰۰۳	۷۶۲۲۵	۱۶۵۳۵۵	۶۵۹۴۷	۸۳۲۵۲
۱۳۹۲	۱۱۲۱۷۸	۲۹۱۴۶	۷۰۸۴۹	۱۲۷۹۱۷	۳۵۳۷۱	۸۲۶۱۸

ماخذ داده‌ها: مرکز آمار ایران، طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای روستایی در سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۹۲

شکل ۱- مقدار انواع گوشت مصرفی سالانه‌ی یک خانوار شهری در سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۹۲ (بر حسب کیلوگرم)



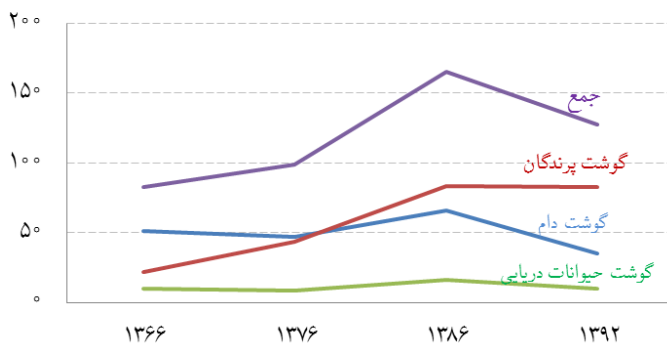
محسوب می‌شود، بهتر شدن وضعیت درآمدی خانوارهای روستایی را نشان می‌دهد.

افزایش مصرف گوشت در مناطق روستایی به دنبال خود افزایش پروتئین دریافتی از این ماده غذایی را نیز به دنبال داشته است. در مقابل شاهد کاهش میزان پروتئین دریافتی در خانوارهای شهری هستیم.

منابع

مرکز آمار ایران، طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۹۲

شکل ۲- مقدار انواع گوشت مصرفی سالانه‌ی یک خانوار روستایی در سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۹۲ (بر حسب کیلوگرم)



ماخذ داده‌ها: مرکز آمار ایران، طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای روستایی در سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۹۲

جدول ۴- مقدار مصرف سرانه سالانه انواع گوشت در مناطق شهری و روستایی در سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۹۲ (کیلوگرم/نفر)

سال	شهری			روستایی		
	جمع	گوشت دام	گوشت پرندگان	جمع	گوشت دام	گوشت پرندگان
۱۳۶۶	۴۱/۴۰۹	۲۲/۷۲۳	۱۴/۶۷۸	۱۵/۱۱۵	۹/۲۷۹	۴/۰۰۸
۱۳۷۶	۲۶/۵۲۴	۱۳/۷۸۲	۱۰/۶۲۷	۱۸/۳۳۳	۸/۶۸۹	۸/۰۷۳
۱۳۸۶	۳۸/۴۷۶	۱۳/۶۸۵	۲۰/۰۵۹	۳۷/۵۸۱	۱۴/۹۸۸	۱۸/۹۲۱
۱۳۹۲	۳۲/۲۳۵	۸/۳۷۵	۲۰/۳۵۹	۳۳/۹۳۰	۹/۳۸۲	۲۱/۹۱۵